

EEN JONGE RIJKE MAN MET EEN BELANGRIJKE VRAAG

JOHAN DELAMEILLEURE

Een jonge rijke man met een belangrijke vraag...

Mat 19.16-30 / Marcus 10.17-31 / Lucas 18.18-27

Over rijkdom en 'aardse goederen'?

Op het eerste zicht lijkt de tekst te gaan over rijkdom en geld. Automatisch dringen enkele vragen zich op ...

< Is de Bijbel tegen rijkdom?

In het O.T. wordt rijkdom vaak voorgesteld als **een zegen van God**: Deuteronomium 28, Psalm 112. Tal van voorbeelden van godsmannen als Abraham of Salomo (gezegend met wijsheid én rijkdom), en verhalen als het boek Job bevestigen de positieve kijk op rijkdom. Drijf je dit te ver door, dan wordt het soms wel moeilijk. Wanneer de discipelen bezorgd reageren "Wie kan dan gered worden?", dan bedoelen ze: als de rijken (= door God gezegenden) al niet gered kunnen worden, welke hoop hebben wij dan, wij armen (en dus: minder gezegend)?

"Als je aandachtig luistert naar de stem van de Heer, uw God, en zijn geboden naarstig onderhoudt, dan zullen de volgende zegeningen over u komen..."
→ zegen op het veld, de kudde, vrucht... (Deuteronomium)

< Zijn er risico's verbonden aan rijkdom?

Ook de Bijbel komt ons spreekwoord "*Het zijn sterke benen die weelde dragen kunnen!*" bevestigen. Is Salomo niet ten onder gegaan mede door zijn rijkdom?

- In Deuteronomium 8 werd Israël, dat Kanaän binnentrok, al gewaarschuwd voor de corrumperende invloed van rijkdom.
- Spreuken 11.28 "*Wie vertrouwt op zijn rijkdom is een blad dat valt,*"
- Matteüs 6.21: "*Waar je schat is, daar zal ook je hart zijn!*" Een leven gericht op het verwerven, bewaren en vermeerderen van goederen houdt het gevaar in dat je prioriteiten in de war komen te zitten.

< **Let op wat je doet met je rijkdom**, met je aardse goederen! De aartsvader Abraham kreeg in Genesis 12 de belofte van zegen, maar tegelijkertijd de opdracht om tot zegen te zijn!

< **Verkoop alles, geef alles weg?** Je kunt vervallen in twee uitersten:

1. volmondig beamen... alleen is dit in ons maatschappelijk systeem niet makkelijk te verwezenlijken.
2. Jezus' woorden gewoon naast je neerleggen, en je helemaal niet afvragen hoe we zijn raad kunnen opvolgen.

Over een kameel en een naald...

"*Het is makkelijker voor een kameel om door het oog van een naald te gaan dan voor een rijke om het Koninkrijk van God binnen te gaan.*" (Mt. 19.24)

Hoe moeten we deze spreuk verstaan?

* **letterlijk**... dus onmogelijk...

* Volgens sommige bijbelgeleerden is er verwarring ontstaan tussen het Griekse **kamèlon** = kameel, en **kamilon** = koord. Bovendien betekent het Aramees GAMLA zowel kameel als koord (gemaakt van kamelenhaar). In dit geval zou Jezus bedoelen dat het niet makkelijk is voor een rijke, net zoals het niet zo makkelijk is om een kamelenharen koordje door een naald te halen.

* De meest gangbare uitleg suggereert dat er **een kleine poort** was in Jeruzalem die 'het oog van de naald' werd genoemd. Die kleine poort zou 's avonds langer openblijven dan de gewone poorten, die moeilijker te verdedigen waren. Kamelen konden er alleen door wanneer eerst alle lasten werden afgeladen. Misschien sloeg het ook op een poortje in of een zijpoortje naast een grote poort. Bewijzen hiervan heeft men niet gevonden; en ook de uitdrukking 'oog van een naald' en niet 'het oog van de naald' gaat niet echt in die richting. Maar het blijft wel een bijzonder suggestief beeld.

* Sommige bijbelverklaarders zien de uitspraak van Jezus als een typische **Hebreeuwse hyperbool** (overdrijving). De Oosterse mentaliteit is inderdaad rijk aan hyperbolen. Ook de Bijbel, denk maar aan 'de balk in het oog van uw naaste', of het werkwoord haten dat vaak wordt gebruikt om aan te geven dat je eigenlijk iets of iemand anders verkiest.

Hoe je het ook bekijkt:

=> ofwel is het voor rijken **onmogelijk** om het Koninkrijk binnen te gaan, wat in het absolute niet zo makkelijk te aanvaarden is (iedereen kan toch gered worden?!), tenzij je de nadruk legt op de onmogelijkheid voor mensen om zelf redding te bewerken (of af te kopen)...

=> ofwel wil Jezus aangeven dat het voor rijken **moeilijk** is. Dit is ook wat hij expliciet aangeeft in zijn dialoog met de discipelen volgend op zijn onderhoud met de jongeman. In het licht van Marcus 1.15 ('Het Koninkrijk is binnen handbereik; wat nodig is zijn mensen die veranderen van mentaliteit...') klinkt dit heel aannemelijk. Voor iemand die 'gesetteld' is en in beslag genomen door rijkdom en macht is het niet evident om te veranderen van mentaliteit en van houding. In Jezus' tijd waren de Sadduceeën daar een goed voorbeeld van.

Wat bij mensen onmogelijk is, is bij God wel mogelijk...

Misschien ligt hier wel de nadruk. Een Midrash op het boek Hooglied geeft er een mooie illustratie van: "De Heilige zei: open voor mij een deur zo groot al het oog van een naald, en ik zal voor jou een deur openen waardoor tenten en kamelen binnen kunnen."

➔ Hoe je het ook bekijkt, dit evangelieverhaal bevat een aansporing en een waarschuwing die zeker belangrijk zijn in onze materialistische tijd en maatschappij !

Leuke weetjes vanuit het Hebreeuws:

- **Kameel = Gamal** en komt van het werkwoord uitdelen, belonen, doen delen in de voordelen.
- Verwant hiermee is **de letter GIMEL** (3de letter van het alfabet) die als pictogram de vorm heeft van een wandelaar.
De GIMEL komt na de letter BETH (wat 'huis' betekent) en voor de letter DALETH (DALETH betekent 'deur' en is ook verwant aan DALITH, 'de arme'). Volgens de Midrash is dit het beeld van een rijke man die zijn huis (BETH) uitloopt, de arme (DALETH / DALITH) achterna (te lezen van rechts naar links).
- 'Oog van een naald' is de betekenis van de **letter KOEF**.
- De letter KOEF ligt tussen de letter Tsadé (= pictogram van een liggend man) en de letter RESH (= kruin van het hoofd). Dit geheel suggereert opstaan om tot actie over te gaan.
- De **letterwaarde** van de KOEF is 100: Jezus vertelt Petrus dat zij die alles hebben achtergelaten honderdvoudig zullen ontvangen...

Wat moet ik doen om het eeuwig leven te beërven?

Ook al is er sprake van rijkdom en materiële goederen, toch lijkt de ware boodschap zich net iets dieper te situeren. De dialoog die zich ontspint is het ontleden waard:

1. Jongeman : « (Goede meester) Wat (voor goed) moet ik doen om het eeuwig leven te hebben (verwerven/beërven - hebben)? »
 - Jezus : "Eén is goed... God"
 - Jezus : « Als je het leven wil binnengaan, onderhoud dan de geboden »
2. Jongeman: Welke?
 - Jezus: verwijzing naar de Tien Woorden
3. Reactie van de jongeman: « Dat doe ik, en toch heb ik de indruk dat er mij iets ontbreekt... »
 - Jezus : « (Ja er ontbreekt jou iets...) Als je volmaakt wil zijn, ga, verkoop alles wat je hebt en geef het aan de armen, en je zult een schat hebben in de hemel. Kom dan en volg mij. »

Merk op :

- < **'Goed'**: De jonge man heeft een voorgevoel dat het 'GOEDE' belangrijk is. Jezus lijkt echter onmiddellijk de **illusie te willen ontnemen dat je een soort plafond van goedheid en volmaaktheid kunt bereiken** die je een zelfvoldane zekerheid zou kunnen geven. "Eén enkele is goed" (Lucas voegt er aan toe: God). Dit kan echter ook geruststellend klinken, zeker in religieuze context waar het soms nooit genoeg lijkt te zijn. Aangezien wij God onmogelijk kunnen evenaren, gaat het dus niet echt om 'absoluut perfect zijn' of 'een plafond van volmaaktheid bereiken'.

→ Jezus' expliciete allusie aan volmaaktheid maakt het echter wel noodzakelijk om dat begrip opnieuw te bekijken.

- < De jongere wil het **eeuwige leven hebben (beërven)**, Jezus echter heeft het over **het leven binnengaan**. Hij verplaatst het accent en suggereert met het werkwoord 'binnengaan' een **dynamisch** kader, tegenover een zelfvoldane houding ("yes! ik ben er, ik heb het!"). Redding is niet statisch (strikt juridisch), maar dynamisch!

Bovendien verlegt Jezus ook het accent van **eeuwig leven later**, naar **echt leven nu** (cf. "het Koninkrijk is binnen handbereik" – Marcus 1:15!) Hiermee bedoelt hij niet dat er geen eeuwig leven zou zijn... Maar: zit je met het eeuwig leven in je hoofd, begin dan met te leren leven! Telkens wanneer de Kerk in de loop der eeuwen vooral focuste op 'later', vierden onverdraagzaamheid, manipulatie en onderdrukking hoogtij. Hetzelfde zien we ook gebeuren in bepaalde stromingen binnen de Islam (denk maar aan de zelfmoordterroristen aan wie het paradijs wordt voorgespiegeld).

Nota: 'Binnengaan' doet ook denken aan het binnentrekken van het Beloofde land. Ze trokken binnen om er te werken aan een nieuwe maatschappij, een goed leven, met de raadgevingen uit de Tien Woorden.

Jezus wijst op de **geboden**. In christelijke middens wordt vaak gesproken over de WET. In werkelijkheid was het een **Torah**, raadgevingen om samen iets goeds te verwezenlijken in Kanaän. Vele christenen voelen zich hier ongemakkelijk bij. Rechtvaardigmaking gebeurt immers niet door werken, maar door genade en geloof! Dit is echter een theoretisch theologisch denken dat Jezus' denken niet echt typeert. Hij had het ook niet over een ticket voor het Koninkrijk later, maar wel een Koninkrijk (een leven) dat hier en nu begint en dat je kunt binnengaan!

- < De jongeman is **verbaasd**... Welke? Kent hij ze niet, of ziet hij het verband niet? Hij hield de geboden en toch had hij het gevoel dat er iets ontbrak...
- < Jezus verwijst naar de **Torah**, Gods raadgevingen voor een écht leven in Kanaän. Dat doet hij ook bij een andere gelegenheid (**Lucas 10**) wanneer een schriftgeleerde vraagt naar het eeuwig leven...

Merk ook op dat Jezus in zijn antwoord vooral de geboden aanhaalt die gaan over **intermenselijke relaties** (stelen, liegen, echtbreken...) terwijl je bij 'eeuwig leven' toch eerder de geboden m.b.t. God verwacht. Nieuw was dit echter niet. Ook de profeet **Micha** doet dit...

*Er is jou, mens, gezegd wat goed is, je weet wat de HEER van je wil:
niets anders dan recht te doen, trouw te betrachten en nederig de weg te gaan van je God. - Micha 6.8
In deze tekst plaatst God zichzelf ook op de 3de plaats. Hij is vooral bezorgd om de mens !*

- < De jonge man is in verwarring: ik doe het... en toch... De jongeman **dacht dat hij volmaakt was**, want hij hield alle geboden (nee hij was geen hypocriet, anders zou de tekst niet expliciet aangeven dat Jezus hem liefhad...). En toch had hij het gevoel dat er hem iets ontbrak.

Jezus bevestigt dat iets hem inderdaad ontbrak. Echter Niet een of andere verwaarloosde wet of bijkomende regel. Jezus begint bij de wet, maar verandert dan van register en overstijgt de beperkte visie die de jongeman en zijn tijdgenoten hadden van de wet.

Dit sluit nauw aan bij wat Jezus zegt over de wet in de Bergleer (Matteüs 5-7: **vervullen** (= vol maken, de oorspronkelijke waarde herstellen), gerechtigheid die **overvloediger** is... Jezus geeft aan dat het begint in het hart en de gedachten: veel radicaler (in de betekenis van: terug naar de wortel) ! God zoekt geen mensen die 'in regel zijn', maar mensen die het hart en de mentaliteit hebben van het Koninkrijk, het elan, het enthousiasme, de bewogenheid, de dynamiek! Mensen die niet alleen 'niet doden', maar

'liefhebben'! Niet een of ander verwaarloosd gebod, maar wel **het elan, waar engagement.**

Merk op hoe Jezus aan het eind opnieuw de idee benadrukt van een **echte dynamiek**: "ga, geef, kom, volg mij"... Het accent wordt verlegd van 'in regel zijn, en dan is het oké', naar de positieve dynamiek van het koninkrijk.

□ Geen **stenen tafelen**, maar het hart...

□ Geen 'limiet respecteren', maar positieve actie... Niet enkel: 'niet doden', wel: 'liefhebben' !

In verschillende situaties kan zich dat op verschillende manieren uiten. Bij deze jongeman was de katalysator zijn omgaan met bezit en goederen die een serieuze rem bleken te zijn voor deze heilzame dynamiek van het Koninkrijk...

Het verhaal van de Barmhartige Samaritaan (Lucas 10) geeft aan hoe regels en wetten zelfs kunnen ingaan tegen ware menselijkheid.

VOLMAAKT ZIJN...

Jezus zegt tot de jongeman: 'Als je volmaakt wil zijn'...

Ook het gedeelte in de Bergrede waar Jezus het heeft over de Torah eindigt met "Gij dan zult volmaakt zijn zoals je hemelse vader volmaakt is..." (Matteüs 5.48)

Is God dan op zoek naar perfectionisten, mensen die voor zichzelf en misschien nog meer voor anderen bijzonder veeleisend en onvermurwbaar zijn?

Als 'volmaakt zijn' betekent: absoluut zonder **fouten en zwakheden** zijn, overal en altijd, dan is het eerder hopeloos. Wie kan beweren dat hij 'het plafond heeft bereikt'? Wie kan het uitjubelen: "Yes, ik ben er !" ?

TOV

Bij 'volmaaktheid' denken we graag terug aan het paradijs uit het Genesisverhaal: "**Alles was zeer goed.**" » (= TOV : mooi, goed, nuttig, in harmonie, wat beantwoordt aan de bedoeling, wat gelukkig maakt). Volmaakt... en toch vraagt God aan de mens om de tuin niet alleen te bewaren, maar ook te bewerken. Dit wijst op een **DYNAMISCH**

KADER, een verder evolueren en niet op een statisch 'zijn' !

De heilige God uit Leviticus

Eigenlijk verwijst Jezus naar een belangrijke tekst uit de Torah: "*Heilig zult gij zijn, want Ik, de HERE, uw God, ben heilig.*" Lev. 19.2

"Heilig" betekent letterlijk: **apart, met de idee van 'toegewijd aan'**. De context is die van het **verbond** (Leviticus 26.12,13). God is heilig. En omdat Hij heilig is, engageert Hij zich. Omdat Hij heilig is wijdt Hij zich aan de mens met al zijn aandacht en liefde. Alleen... Gods toewijding in het kader van het verbond heeft pas zin als ook de mens zich engageert en toewijdt... en dus heilig is.

In Jesaja 6 komt Gods heiligheid de mens tegemoet en helpt hem weer op te staan, zodat hij op zijn beurt naar anderen toe kan stappen!

Een 'TAMIM' zijn

Wanneer Matteüs 'volmaakt' schrijft, dan gebruikt hij de Griekse vertaling (TELEIOS) van het Hebreeuwse **TAMIM**, wat betekent: héél zijn (vaak vertaald als onberispelijk). Noach, Abraham en zelfs David worden TAMIM ge-

'volmaakt' = **TELEIOS** in het Grieks, omvat het begrip van op weg zijn naar een doel.

noemd. Toch waren zij niet zonder fouten! Denk maar aan David... Maar ze

waren wel geëngageerd, volledig, in goede en kwade momenten. Na zijn grote

zonde van overspel en moord wist David tot wie hij zich kon en mocht richten (lees die prachtige Psalm 51 maar !).

« *Het Bijbelse woord 'volmaaktheid' drukt minder een morele eigenschap uit, dan wel een onverdeelde toewijding en engagement.* »

« De rechtvaardige valt zevenmaal, doch staat weer op. » Spr. 24.16

Wees barmhartig – Lucas 6.36

Lucas was er niet bij op de berg der zaligsprekingen. Veel later voert hij zijn enquête. Zijn conclusie wordt anders verwoord : « Wees barmhartig.». Zou het kunnen dat de mensen die hij interviewde doorgaven wat ze begrepen hadden? Barmhartigheid is een essentiële eigenschap van God (Exodus 34.6), en een heel sterk begrip, afgeleid van het woord 'baarmoeder': het wijst op intense liefde en bekommernis. Opnieuw komen we uit bij dat **positief elan van het hart** ("Liefhebben" !), wat Jezus zelf zo magistraal heeft voorgeleefd!

God zoekt geen 'volmaakten' of mensen die denken 'dat ze er zijn', mensen die van uit de hoogte kunnen zeggen: ik ben in regel, ik ben niet in overtreding, ik heb het plafond bereikt. God zoekt mensen die dat **elan**, die **welwillendheid** hebben vanuit het diepste van hun hart. Mensen die toegewijd zijn... aan God, aan Gods project (TOV) en dus ook toegewijd aan hun medemens. Met zo'n mensen kan God heel ver gaan, tot in het Koninkrijk. Met zo'n mensen kan God een paradijs maken!

*Filippenzen 3.12-16 : **Niet, dat ik** het reeds zou verkregen hebben of **reeds volmaakt zou zijn**, maar ik jaag ernaar, of ik het ook grijpen mocht, omdat ik ook door Christus Jezus gegrepen ben. Broeders, ik voor mij acht niet, dat ik het reeds gegrepen heb, maar één ding (doe ik): vergetende hetgeen achter mij ligt en **mij uitstreckende naar hetgeen vóór mij ligt, jaag ik naar het doel**, om de prijs der roeping Gods, die van boven is, in Christus Jezus. Laten wij dan allen, die volmaakt zijn, aldus gezind zijn. En indien gij op enig punt anders gezind zijt, God zal u ook dat openbaren; **maar hetgeen wij bereikt hebben, in dat spoor dan ook verder!***